

In het kader van het mogen doorgeven van verbeterpunten m.b.t. het synodaal proces breng ik graag het volgende t.b.v. het bisdom onder de aandacht. De onderwerpen hebben deels betrekking op het bisdom zelf en deels reiken ze verder in de hoop en verwachting, dat het bisdom deze wil doorgeven aan het Vaticaan.

Ik zie een inhoudelijke reactie niet alleen op de aangedragen punten, die ik telkens enigszins onderbouw, maar ook op genoemde feiten voor zover deze niet juist zouden zijn, met belangstelling tegemoet.

Eerst benoem ik in het kort mijn aandachtspunten, die ik vervolgens op de volgende pagina's toelicht.

- ✓ Het proces van de synode moet concrete verbeterpunten opleveren en kan niet blijven steken in luisterbereidheid zonder meer.
- ✓ Beperk de verplichting van het celibaat en laat de wijding van vrouwen toe.
- ✓ Reduceer het aantal bisdommen in Nederland evenals de daaraan verbonden opleidingen tot priester om te komen tot één landelijk seminarie.
- ✓ Kom als bisdom met een beleid omtrent bedevaarten, stimuleer mariale aandacht en bescherm enkele bedevaartkerken middels het verstrekken van een toewijzing.
- ✓ Herbronnen is nodig. Waar was en is het geloof in Christus eigenlijk om te doen? Stimuleer een beweging om te komen tot een nieuw soort van Moderne Devotie.
- ✓ Zoek aansluiting bij andere christelijke kerkgenootschappen en versterk elkaar.
- ✓ Het katholieke beginsel van subsidiariteit moet qua handelwijze duidelijk bevorderd worden.
- ✓ Bevorder het zelfstandig handelen van een priester, omdat hij maatwerk kan en soms moet verrichten.
- ✓ Voer de richtlijnen van Rome uit. Werk tevens aan Het Verdrag van Faro en zie kerkgebouwen ook als cultureel erfgoed.
- ✓ Doe voordeel op met de resultaten verwoord in het onderzoek van het Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP) geheten: *Buiten kerk en moskee*.

Ondergetekende kan getuigen van diverse al toegepaste en in gang gezette vernieuwingen. Ik verwijs in dit verband graag naar pagina 37 van de uitgave Hart & Ziel van het Ministerie OCW 2022.

In afwachting, vriendelijke groet,
John Bartels
Overhoff 15 6871CZ Renkum
info@johnbartels.nl
0636070336

De zinvolheid van een synode

1. Het proces van de synode moet concrete verbeterpunten opleveren en kan niet blijven steken in luisterbereidheid zonder meer.

Wanneer je een synodaal proces ingaat dan mag de uitkomst zich niet beperken tot het samenstellen van een inventarisatielijst zonder meer. De bisschop doet dan geen recht aan de inzet van serieuze gelovigen om te komen tot een duurzame katholieke gemeenschap. Christenen, die zich blijvend laten inspireren door Jezus, zoals Hij in de Schriften tot ons komt willen werken aan een betere wereld voor zichzelf en elkaar, zodat de leefkwaliteit van mensen, dieren en planten toeneemt.

Al vanaf het begin van zijn pontificaat verlangt paus Franciscus naar meer synodaliteit¹, letterlijk “samen wandelen”, in de Kerk.

Bij het vijftigjarig jubileum van de bisschoppensynode in 2015 zei Franciscus al te hopen op een gezamenlijke weg van “leken, herders en de bisschop van Rome”. De paus benadrukt om **problemen decentraal op te lossen** en dat oplossingen kunnen verschillen. **Dit impliceert maatwerk.**

Volgens de paus is een synodale Kerk een Kerk die luistert en zich ervan bewust is dat luisteren meer is dan horen.

Paus Franciscus spreekt over de Kerk als een omgekeerde piramide, waarvan de top zich bevindt bij de gelovigen c.q. de geloofsgemeenschap en leidinggevenden zich dienstbaar hebben op te stellen.

Terzijde: de Australische aartsbisschop Mark Coleridge zegt dat het streven van de paus naar synodaliteit niet te stoppen is. Deze aartsbisschop zegt dat de dagen van de autocratische, monarchale kerk voorbij zijn.

Het is de eerste keer sinds de oprichting van de bisschoppensynode in 1965 door Paulus VI dat zo'n synode decentraal wordt georganiseerd. De bisdommen begonnen hun weg op zondag 17 oktober 2021 onder aanvoering van de plaatselijke bisschop. Doel van deze fase is het raadplegen van de gelovigen. De synode is daarom het convergentiepunt van deze dynamiek van luisterbereidheid op alle niveaus van het kerkelijke leven. En dat alles eindigt dan bij de paus, die geroepen wordt om zich uit te spreken als herder en kerkleer van alle christenen, en daarbij niet te vertrekken vanuit zijn eigen overtuigingen, maar als hoogste getuige.

Zie: Artikel Salvatore Cernuzio (Vaticaan) / Katholiek Nieuwsblad 21 mei 2021 (Vertaling Susanne Kurstjens).

---

¹ In de praktijk heeft een synode eenzelfde doel als een concilie. Binnen de Katholieke Kerk wordt een vergadering van grotere omvang gewoonlijk als concilie aangeduid. Het woord synode wordt dan gebruikt voor een vergadering op provinciaal niveau, zoals een diocesane synode, op het niveau van een bisdom. In de Rooms-Katholieke Kerk betreft het een bijeenkomst in het kader van een bisdom.

1. Beperk de verplichting van het celibaat en laat de wijding van vrouwen toe.

Alleen priesters, die de functie van bisschop of hoger willen zouden verplicht celibatair moeten leven, voor anderen hoort het een keuze te zijn. **Gehuwde priesters zouden goed kunnen functioneren op “lagere” niveau’s dan die van een bisschop.** Het bepalen van deze norm heeft van doen met de mate van tijdsbesteding, maximale toewijding, gevoelens van onafhankelijkheid in relatie tot gelovigen en denkbare juridische en/of mogelijke kerkrechterlijke complicaties. **Ook vrouwen zouden tot priester gewijd moeten kunnen worden.**

Bijbels gezien is dit alles niet bezwaarlijk. We lezen in de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs “Alles is mij geoorloofd, maar niet alles is goed voor mij. Alles staat mij vrij, maar ik moet mij door niets laten knechten.” (1 Korinthe 6, vers 12) Paulus was een celibatair levende man, maar dat betrof een persoonlijke keuze.

In de vroegchristelijke kerk werden priesters bij voorkeur gekozen uit mannen, die een celibatair leven leidden. Sinds het concilie van Nicea (325) werd het priesters verboden na hun wijding te trouwen. Maar een eerder gesloten huwelijk kon na de wijding voortgezet worden. In het Oost-Romeinse Rijk schreef de keizer het celibaat alleen aan de bisschoppen voor. Pas in 1563 besloot het Concilie van Trente (1545-1563) tot kerkrechterlijke verankering van de celibaatsverplichting met sancties voor de geestelijkheid. **Het gaat bij het celibaat dus niet om een goddelijke wet, maar om een kerkelijk gebod. De kerk is vrij om dat verbod op te heffen.**

Uit de Schrift kunnen we niet afleiden dat het verschil in geslacht een rol speelt in Christus' priesterschap. **Voor Christus is een priesterschap gebaseerd op genade.** Het zou onlogisch zijn als dit inhield dat verschillen die door het doopsel zijn uitgewist weer tot leven komen in het sacramentele priesterschap. Als iedere christen Christus uitstraalt door zijn of haar leven, dan lijkt er geen reden te zijn waarom iedere christen niet de opdracht zou kunnen krijgen om Hem te vertegenwoordigen bij de eucharistie.

Terzijde: Het sacramentele teken van het priesterschap is de menselijke persoon van de gewijde priester, hetzij man of vrouw. De Heilige Schrift zelf leert niet expliciet dat vrouwen gewijd kunnen worden. Maar het schijnt uit de aard van Christus' priesterschap wel logisch voort te vloeien dat vrouwen zouden kunnen en moeten delen in het sacramentele priesterschap. (Bron: Wijngaards Institute for catholic research)

2. Reduceer het aantal bisdommen in Nederland evenals de daaraan verbonden opleidingen tot priester om te komen tot één landelijk seminarie.

In ons land kennen we 7 bisdommen en even zoveel seminaries. Nu van hogerhand al of niet doelgericht en vanuit financiële overwegingen kerkgebouwen gesloten worden constateren we, dat veel gelovigen lijden aan de kerk.

Het zou ook gezien de verminderde belangstelling van gelovigen voor de erediensten en het ontstane leed bij veel mensen van eensgezindheid getuigen, dat kerkelijk Nederland het aantal bisdommen terugbrengt tot twee: **een bisdom Utrecht t.b.v. het gebied boven de Rijn** (Lek etc.) en **een bisdom Den Bosch t.b.v. het gebied ten zuiden van de Rijn** (Lek etc.). Wat levert dit tevens aan financiële besparing op?

Er zijn weinig mensen, die een priesteropleiding volgen. Uit het oogpunt van efficiëntie of doelmatigheid en het welbevinden van de studenten is **één seminarie** veel beter.

3. Kom als bisdom met een beleid omtrent bedevaarten, stimuleer mariale aandacht en bescherm enkele bedevaartkerken middels het verstrekken van een toewijzing.

Opvallend is, dat vanuit de protestantenhoek, niet-kerkelijken etc. een toenemende belangstelling gesignaleerd wordt voor Maria, de moeder van Jezus. Voor veel mensen voelt Maria aan als van dichtbij. Een moeder, een mens, die altijd naar haar Zoon wijst. Het zou mooi zijn, als het bisdom Utrecht meer openstaat voor de tijdgeest en veel meer aanhaakt op de hier bedoelde ontwikkeling. Er zal een beleidsdocument moeten komen met als doel om via Maria meer mensen de weg tot het katholieke geloof te laten vinden.

4. Herbronnen is nodig. Waar was en is het geloof in Christus eigenlijk om te doen? Stimuleer een beweging om te komen tot een nieuw soort van Moderne Devotie.

De Moderne Devotie (Latijn: Devotio Moderna) is een spirituele beweging binnen de middeleeuwse katholieke Kerk die opkwam aan het eind van de 14e eeuw. De beweging ontstond doordat mensen niet tevreden waren met hun situatie door misstanden onder de geestelijkheid en in de kerkelijke leiding. Het gebedsleven stond voorop, niet allerlei gebruiken of manieren van doen, die zich binnen het kerkelijk leven voltrokken. Waar ging en gaat het in het geloof nu eigenlijk om?

Met name jongeren zijn best gevoelig voor de essentie van het christen zijn, maar voelen zich niet aangetrokken door kerkvieringen, waarin vaak verouderde taal in het Nederlands gebruikt wordt en tradities als gestold beleefd worden. Zie ook punt 9.

5. Zoek aansluiting bij andere christelijke kerkgenootschappen en versterk elkaar.

In dat verband is ook aansluiting te vinden in *De bisschop en christelijke eenheid: een oecumenisch vademecum*, dat werd goedgekeurd door paus Franciscus en uitgegeven is door de Pauselijke Raad ter Bevordering van de Eenheid der Christenen.

6. Het katholieke beginsel van subsidiariteit moet qua handelwijze duidelijk bevorderd worden.

In feite sluit dit aan op wat het Vaticaan voorstaat. In de encycliek “Quadragesimo anno” van Pius XI in 1931 lezen we, dat aan het subsidiariteitsbeginsel niet te tornen

valt. Wat zagezegd enkelingen op eigen initiatief en door eigen kracht kunnen verwezenlijken mag hen niet ontnomen worden.

In Katholiek Nieuwsblad van 21 mei 2021 lezen we, dat Paus Franciscus over de Kerk spreekt als een omgekeerde piramide, waarvan de top zich bevindt bij de gelovigen of de geloofsgemeenschap en leidinggevendend zich dienstbaar hebben op te stellen.

Geloofsgemeenschappen worden opgeschaald naar een bovenlokaal niveau. Soms is dat nodig, maar lang niet altijd. Er moet kritischer gekeken worden of sluiting van een kerkgebouw echt wel nodig is. Weg is weg. Voor veel plaatselijke geloofsgenoten is het fijn om elkaar ook buiten de kerk om in het dorp tegen te komen. Dat bindt extra en vergroot de mogelijkheden van herkenning. In de regel leidt schaalvergroting en het onttrekken van een kerkgebouw aan de eredienst vaak tot verlies van betrokkenheid en het niet meer kerken in een andere plaats of ver uit de buurt.

Dit vraagt van een bisdom om een lokale gemeenschap te zien als een spil waar het in feite om moet draaien. Anders gezegd: de hiërarchische structuur van waaruit van bovenaf voorgeschreven wordt hoe men moet handelen is echt niet meer van deze tijd. Meedenken of het doen van aanbevelingen vanuit een bisdom is wat anders. Lokale geloofsgemeenschappen horen veel meer beslissingsbevoegdheid te krijgen of anders gezegd: ze moeten overwegend soeverein kunnen zijn, dus verantwoordelijk zijn voor de betreffende gemeenschap inclusief de goederen.

Hoeveel ruimte wordt een lokale geloofsgemeenschap gegeven om daadwerkelijk het parochieleven te vernieuwen?

7. Bevorder het zelfstandig handelen van een priester, omdat hij maatwerk kan en soms moet verrichten.

Het komt voor, dat een priester zich verschuilt achter de uitlatingen van een bisschop. Maar gehoorzaamheid aan de bisschop ontslaat een priester niet van de eigen verantwoordelijkheid.

Over de belangrijke relatie van een priester met zijn bisschop zei de paus dat gehoorzaamheid aan de bisschop vaak verkeerd wordt opgevat. "Gehoorzaamheid is geen disciplinaire eigenschap, maar betekent leren luisteren, onthouden dat niemand Gods wil "bezit". Een bisschop is geen instructeur die bevelen uitdeelt, maar "een vader", zei hij, erop wijzend dat wie de bisschop ook is, hij een band vertegenwoordigt die kan helpen bij het onderscheiden van Gods wil.

Paus Franciscus drong er bij de priesters ook op aan om dicht bij de mensen te staan. Hij benadrukte dat mensen op zoek zijn naar "herders in de stijl van Jezus", niet naar "geestelijke functionarissen" of "heilige professionals".

Bronnen: CNA en Crux

8. Voer de richtlijnen van Rome uit. Werk tevens aan Het Verdrag van Faro en zie kerkgebouwen ook als cultureel erfgoed. Volg de visie van de Pauselijke Commissie voor de Culturele Goederen op ingeval een kerkgebouw afgestoten moet worden.

Als het Vaticaan een richtlijn vervaardigt dan kan de bisschop dat aanhoren en er vervolgens weinig of niets mee doen. Aan een richtlijn van Rome zou sowieso gehoor moeten worden gegeven of op zijn minst deze aan de geloofsgemeenschap ter discussie stellen.

Het Vaticaan roept op om het parochieleven te vernieuwen en af te rekenen met achterhaalde werkwijzen. Maar je moet je horizon ook verbreden door uitnodigend te zijn voor andere mensen uit de dorpsgemeenschap, randkerkelijken, pelgrims, niet-gelovigen en anders gelovigen, toeristen en cultuurliefhebbers. Dit alles vraagt om een vernieuwde aanpak.

Nogmaals: Hoeveel ruimte wordt een lokale geloofsgemeenschap gegeven om daadwerkelijk het parochieleven ook naar eigen inzicht te vernieuwen?

In de Europese Unie betekent een richtlijn altijd, dat deze geïmplementeerd moet worden in nationale wetgeving. Verdragen zijn niet vrijblijvend, ze hebben een status.

Het Verdrag van Faro benoemt een beweging in de erfgoedsector die steeds sterker wordt: cultureel erfgoed als middel om maatschappelijke doelen te verwezenlijken. Denk bijvoorbeeld aan een Sint Maartensviering die zorgt voor sociale cohesie omdat verschillende groepen uit een woonplaats met elkaar in contact komen. De Raad van Europa stelde in 2005 het Faro-verdrag op. Dit verdrag benadrukt de maatschappelijke en verbindende waarde van cultureel erfgoed en het belang van deelname door de samenleving. Daarnaast wijst het op de rechten en verantwoordelijkheden die burgers bij cultureel erfgoed hebben.

Een en ander houdt in, dat geloofsgemeenschappen zich moeten verbinden met bijv. een dorpsgemeenschap, bezien wat het kan betekenen voor andersdenkenden, recreatie & toerisme etc.

De katholieke geloofsgemeenschap kan en moet toekomstgericht werken en dat vraagt om een visie waarin ze deel wil zijn van een organisch geheel. Soms moet helaas een kerkgebouw afgestoten worden. Volg dan de visie van de Pauselijke Commissie voor de Culturele Goederen op.

Het Vaticaan heeft uitspraken gedaan m.b.t. het afstoten van kerkgebouwen. Zo zegt de Pauselijke Commissie voor de Culturele Goederen, dat kerkelijke centra die niet meer gebruikt worden beschikbaar gesteld zouden moeten worden voor sociale en culturele activiteiten ten gunste van de bevolking die in het verleden aan de bouw van het onroerend goed heeft bijgedragen. Zie 'Fra le sollecitudini' (cit.), Enchiridion Vaticanum 14, nr. 925.

9. Doe voordeel op met de resultaten verwoord in het onderzoek van het Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP) geheten: *Buiten kerk en moskee*

Met *Buiten kerk en moskee* levert het Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP) voor het eerst een religieonderzoek waarin niet-gelovigen en spiritueel geïnteresseerden centraal staan. Deze groepen werden in voorgaande onderzoeken vaak onder de noemer buitenkerkelijken op een hoop geveegd als 'restgroep'. Voor het eerst onderzoekt het SCP daarmee ook hoe atheïsten, agnosten en spirituele mensen met zingeving omgaan.

Bron: Sociaal-Cultureel Planbureau, Reformatorisch Dagblad, KRO-NCRV

=====

“Mogen de mensen van onze tijd,
die vaak ondergedompeld zijn in het lawaai,
opnieuw de waarde van de stilte ontdekken
en daarin de stem van God en de medemensen beluisteren.”

Paus Franciscus, *gebedsintentie voor september 2013*

Jezus als inspiratiebron

Een steeds beter mens willen worden, barmhartig zijn of te wel zorg hebben voor de medemens, die in woord en daad hulp en ondersteuning bieden, het inzetten van je talenten voor de samenleving, waardering kunnen opbrengen voor de ander als mens.

Wat is typisch katholiek?

Katholieken geloven in God, zijn zoon Jezus en de Heilige Geest. Elk jaar met Kerstmis vieren zij de geboorte van Jezus. Met Goede Vrijdag herdenken zij de dood van Jezus en op Pasen vieren zij de verrijzenis uit de dood. Maria, de moeder van Jezus heeft een speciale plek in het geloof.

Zie: <https://www.youtube.com/watch?v=eanLQEUM3EA>